

BESLUTSFÖRSLAG

Regional dialog om skolutveckling

Kommunstyrelsen föreslås besluta:

Ärendet läggs till handlingarna.

Datum

2017-12-12

Malin Carlsson

Kommunalråd

Datum

2017-12-14

Annette Carlson

Kommunalråd

Tillstyrkes

Alternativt förslag

Diarienummer: KS 2017-00784

Programområde: 3

Handläggare: Eva Andreasson

Datum

2017-12-05

Ingegerd Eriksson

Avdelningschef

Eva Andreasson
Handläggare
033 353220

Datum
2018-01-08

Instans
Kommunstyrelsen
Dnr KS 2017-00784
600

Regional dialog om skolutveckling

Förslag till beslut

Ärendet läggs till handlingarna.

Ärendet i sin helhet

Utbildningsdepartementet har översänt återkoppling från Regionala träffar om skolutveckling till Borås Stad, vilka har arrangerats under 2016 och 2017.

Utbildningsdepartementet, utbildningsminister Gustav Fridolin, har sedan 2015 arrangerat träffar för skolaktörer i landets kommuner.

Det började med ett uppstartsmöte i Stockholm under våren 2015, där de deltagande kommunerna redovisade hur det såg ut i respektive kommun och vilka utmaningar man såg att man hade inom skolan.

Därefter har det arrangerats regionala träffar under 2016 och 2017 för att möta skolaktörer i kommunerna. Fokus för träffarna har varit hur alla elever ska nå behörighet till gymnasieskolan. Totalt har det anordnats 25 träffar i 20 regioner, dit skolaktörer verksamma i alla Sveriges kommuner bjudits in.

Borås Stad har deltagit vid uppstartsträffen i Stockholm 2015, samt vid två träffar i Göteborg under 2016 och 2017.

Till träffarna bjöd Utbildningsdepartementet in Kommunstyrelsens ordförande och vice ordförande, ordförande och vice ordförande i nämnd/nämnder som ansvarar för förskolan och grundskolan, förvaltningschef med ansvar för förskola och grundskola, en lokal representant från Lärarförbundet, Lärarnas riksförbund och Sveriges skollärförbund samt andra större aktörer med ansvar för skolans utveckling i regionen.

Vid den senaste träffen, som ägde rum i Göteborg i mars 2017, deltog Malin Carlsson, Kommunalråd, ordförande och andre vice ordförande i Förskolenämnden, ordförande i Gymnasie- och vuxenutbildnings- nämnden samt tjänsteman från Stadsledningskansliet.

Beslutsunderlag

1. Beslutsförslag Regional dialog om skolutveckling
2. Skrivelse Regional dialog om skolutveckling
3. Återkoppling regionala träffar, 2017-11-29

Beslutet expedieras till

1. Förskolenämnden, Grundskolenämnden, Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Malin Carlsson
Kommunalråd

Ingegerd Eriksson
Avdelningschef

Återkoppling Regionala träffar om skolutveckling - 2016/2017

Under 2016 och 2017 bjöd utbildningsminister Gustav Fridolin och Utbildningsdepartementet in er till regionala träffar för att diskutera skolutveckling med skolaktörer verksamma i alla Sveriges kommuner. Vi är tacksamma för att ni tog er tid, och hoppas att samtalen var lika givande för er som för oss. I samband med besöken fick ni besvara frågor om åtgärder för att öka andelen elever som har behörighet till gymnasiet, samt hur skolan arbetar med värdegrundsfrågor. Här följer först en sammanställning av svaren som vi mottog från er.

Resultat av enkät 2016/2017

Fråga 1a – Vilka särskilda åtgärder har er kommun/ni som enskild huvudman vidtagit för att varje elev ska kunna nå behörighet till gymnasieskolans nationella program?

Verksamma i samtliga kommuner som besvarat enkäten beskriver att de vidtagit olika åtgärder för att minska andelen elever som är obehöriga till gymnasiet. Tabellen nedan visar de mest frekvent omnämnda åtgärderna och hur många kommuner som angett dem i sina svar.

Vanliga åtgärder som huvudmän vidtagit för att elever ska nå behörighet till gymnasieskolans nationella program

Åtgärder	Antal
Investering i elevhälsa	65
Införd/utbyggd lovskola	60
Lågstadiesatsningen och ökad personaltäthet/minskade barngrupper i förskolan	50
Läxhjälp/annat stöd vid sidan av schemalagd tid	40
Specialpedagogisk satsning utöver elevhälsa i övrigt - Enheter, grupper, team, pedagoger	40
Uppsökande arbete för att minska långvarig frånvaro	40
Matematiklyft/läsluft	39
Insatser för att stärka systematiskt kvalitetsarbete	32
Investeringar för stärkt ledarskap, särskilt investeringar för rektorer och förstelärare	30
Övriga projektarbeten (regionala/nationella)	25
Stärkt kollegialt lärande och utbildning i formativ bedömning	20
Stärkt kompensatorisk resursfördelning	20
Språkutveckling/språkutvecklande i arbetssätt i skolans alla ämnen	17
Samverkan med socialtjänsten	15
Stärkta insatser vid mottagande av nyanlända	13
Digitalisering - digitalt lärande	10

De vanligaste svaren som anges är stärkandet av elevhälsan och studiestödjande verksamhet såsom lovskola och annat stöd vid sidan av schemat (läxhjälp). Lågstadiesatsningen och tidiga insatser i förskolan är andra vanliga svar.

Andra intressanta insatser som går att identifiera rör det uppsökande arbetet för att nå ”hemmasittare”, öka skolnärvaron och minska avhopp. Återkommande uttrycks i enkäten att de svarande följer upp skolfrånvaro tidigt och har blivit snabbare med att rapportera frånvaro till skolläda och föräldrar i syfte att sätta in tidiga insatser. Många som uttrycker att de jobbar uppsökande med skolfrånvaro uttrycker att de har inrättat närvaroteam. Flera svarar att de deltar i olika projekt så som SKL:s ”Plug-in” projekt där syftet är att få elever med hög skolfrånvaro att komma tillbaka till skolan samt att minska avhopp. Andra exempel är projekten #jagmed, ”Plugga klart” och ”Komback” som alla finansieras av Europeiska socialfonden (ESF). Vissa skolaktörer har även initierat egna lokala projekt inom eller parallellt med ESF-finansierade projekten.

Ett antal svarande uppger att de genomför utvecklingsarbete tillsammans med staten inom ramen för ”Samverkan för bästa skola”.

Fråga 1b – Vilka åtgärder har utifrån er bedömning haft störst effekt på andelen elever med behörighet till gymnasieskolans nationella program?

Verksamheten i samtliga kommuner som besvarat enkäten beskriver att de använt flera olika åtgärder som varit effektiva för att minska andelen elever som är obehöriga till gymnasiet. Tabellen nedan visar de mest frekvent omnämnda åtgärder.

Åtgärder som huvudmän menar har haft störst effekt på andelen elever med behörighet till gymnasieskolans nationella program

Mest effektiva åtgärderna enligt kommunerna	Antal
Studiehandledning och språkstöd	71
Tydligare mål och resultatstyrning	40
Fortbildning och kompetensutveckling	37
Uppföljning, utvärdering och utveckling	36
Tryggare undervisningsformer.	34
Ej svar/ Vet ej	42

Flest svarande tar upp studiehandledning och språkstöd som särskilt effektivt. Många svarande anser också att förstärkningar i det systematiska kvalitetsarbetet med nya tydligare mål och till det kopplad resultatstyrning har varit mest effektivt.

Fortbildning och kompetensutveckling är vanligt förekommande svar. När det gäller fortbildning och kompetensutveckling så nämns till exempel matematiklyftet och läslyftet, men också ökad behörighet genom Lärarlyftet. Med tryggare undervisningsformer menas exempelvis dubbelbemanning, fler behöriga lärare, ökad lärartäthet, kollegialt lärande och sambedomning.

Fråga 1c – Vilka delmål har er kommun/ni som enskild huvudman satt upp vad gäller andel behöriga elever till gymnasieskolan på väg mot målet om att varje elev ska kunna nå behörighet?

Verksamheten i samtliga kommuner som besvarat enkäten beskriver vilka mål som finns för att öka andelen behöriga elever och om de har satt upp delmål på vägen. Tabellen nedan visar hur många som angett om de har delmål eller inte.

Huvudmän som har svarat att de har respektive inte har delmål vad gäller andel behöriga elever till gymnasieskolan

Delmål	Antal
Har inte delmål	110
Har delmål	74
Vet ej/ Ej svar	16

De flesta som svarat har inte delmål. Många skriver att målet är att alla ska nå behörighet. Vissa som uppger att de inte har delmål skriver samtidigt att de har krav på ökning/förbättring varje år. Tabellen nedan visar de vanligaste delmålen som kommuner med delmål har.

Huvudmän som har svarat att de har delmål vad gäller andel behöriga elever till gymnasieskolan

Har delmål	Antal
Behörighet till gymnasiet	32
Betyg i åk 9/ Grundskolans senare år	14
Övergripande mål	13
Skolan tidigare år	12
Meritvärden i åk 9	8
Övrigt	6

Om huvudmannen har uppgivit att de har delmål så är det vanligaste att de har en målsättning kring andel behöriga till gymnasiet, antingen ett uppsatt procentmål eller ett mål om en ökande andel behöriga. Några har delmål som härrör till skolans tidigare år såsom exempelvis läskunskapskrav i lågstadiet eller att alla elever ska klara nationella prov i årskurs 3 och 6. Andra har ett övergripande mål som t.ex. kan handla om att vara över medelvärdet i Sverige eller ligga i nivå med det nationella snittet. Det finns också de som har mål som handlar om betyg i årskurs 9/grundskolans senare år. Några exempel är att antal som når E ska öka, eller antalet som når A ska fördubblas. Några av de svarande hänvisar till mål som rör meritvärden i årskurs 9. Då kan målet t.ex. vara höjda meritvärden eller meritvärden högre än rikssnittet.

Kommunernas ambition att ha delmål ligger i linje med Skolkommisionens förslag till nationella målsättningar där de uppmanar alla huvudmän att arbeta med egna delmål.

”Med utgångspunkt från de övergripande målsättningarna och delmålen bör alla huvudmän och skolor sätta upp egna förbättringssteg som är ambitiösa och som rör sig i riktning mot styrdokumentens mål. Därigenom bidrar alla skolor till att förbättringsmålen på nationell nivå uppnås.”

Andelen elever med behörighet till gymnasieskolan är ett av de mått som Skolkommissionen valt ut som mest användbart i de nationella målsättningarna för kunskapsresultat.

”Som övergripande målsättning för grundskolan bör gälla att höja kunskapsresultaten för alla elevgrupper, såväl hög- som lågpresterande. Som sammanfattande mått på grundskolans utbildningsresultat anser Skolkommissionen att både andelen elever i årskurs 9 med minst betyget E (godkänt) i alla ämnen och andelen elever med behörighet till gymnasieskolans nationella program är relevanta och viktiga.”

Skolkommissionen framhåller även att det är viktigt för målens styrkraft att antalet målsättningar är begränsat.

Fråga 2a – Hur arbetar er kommun/ni som enskild huvudman med värdegrundsfrågor i skolan?

Alla skolor ska arbeta med värdegrundsfrågor. Svaren på fråga 2a gav oss en bild av hur detta arbete går till på olika skolor. Vissa av de svarande har bara uppgett att de arbetar systematiskt/strukturerat med värdegrundsfrågor eller att värdegrundsfrågor ständigt är närvarande i arbetet eller att det ingår i allt som de arbetar med. Andra har mer konkret beskriver vad de gör i arbetet med värdegrundsfrågor. Likabehandlingsplaner och planer mot diskriminering och kränkande behandling är det som oftast nämns följt av arbete med olika typer av team så som elevhälsoteam. Vidare lyfts även olika temadagar och utbildningar exempelvis om HBTQ-frågor, genus, demokrati, rasism och nätmobbning. Arbetet utvärderas och följs upp genom enkätundersökningar. Huvudmännen lyfter också fortbildning och kompetensutveckling av sin personal samt arbete med elevernas deltagande i arbetet så som med kamratstödjure, elevråd och fadderverksamhet.

Statligt stöd till skolutveckling

För de insatser som listats av huvudmän i enkäten som viktiga och angelägna finns för många statliga stödinsatser, som går att finna i Skolverkets

statsbidragskalender. Flera förslag till bättre stöd till huvudmän utifrån behov återfinns även i Skolkommissionens förslag som nu efter remissen bereds vidare i regeringskansliet. Skolkommissionen bedömer i likhet med regeringen att det är önskvärt att se över antalet riktade bidrag, men att riktade bidrag är nödvändiga i vissa fall. Kommissionen anser att riktade statsbidrag inom skolans område i första hand är motiverade när staten bedömt att det finns ett behov av att stimulera en utveckling av en verksamhet i en viss riktning och när detta behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Regeringen har i budgetpropositionen för 2018 tydliggjort att ett led i en förbättrad styrning av skolan behövs en översyn för att t.ex. lägga samman eller förenkla de riktade statsbidragen.

Ojämlikheten i skolan

Flera internationella och nationella mätningar pekar nu på att ojämlikheten är den svenska skolans stora utmaning. Vi ser en tilltagande skolsegregation, dvs. skillnaden mellan skolor ökar. Skillnaden mellan andelen elever behöriga till gymnasiet baserat på föräldrarnas utbildningsbakgrund är stor. Bland de med föräldrar med förgymnasial utbildningsbakgrund är det nästan varannan elev som inte klarar behörighet till gymnasieskolan, bland de med föräldrar med eftergymnasial utbildning är det en på tjugo. Den senaste PISA-rapporten var också en tydlig varningssignal och visade på jämlikhetsutmaningar för Sverige. Ett ojämlikt system riskerar att bryta den positiva trend som vi nu kunnat se i flera internationella mätningar. En jämlik kunskapsskola är nyckeln för att en långvarig positiv utveckling. Även Skolkommissionen har identifierat denna utmaning som central i sitt slutbetänkande – nationell strategi för kunskap och likvärdighet.

Regeringen arbetar vidare med Skolkommissionens förslag för en jämlik skola. Exempelvis har i budgeten för 2018 föreslagits att 6 miljarder ska fördelas till huvudmännen utifrån socioekonomisk viktning (fullt utbyggt 2020). Regeringen arbetar även vidare utifrån Skolkommissionens förslag för att ge huvudmännen bättre verktyg för att bryta skolsegregationen. Lärarbristen är också en central fråga som även påverkar ojämlikheten. Analyser av lärarnas behörighet visar att störst andel obehöriga lärare ofta finns på skolor som också har de svåraste förutsättningarna. I arbetet för en mer jämlik skola är det en central uppgift att se till att erfarna lärare återfinns på de skolor som har de svåraste förutsättningarna.

Fortsatt dialog

Sedan 2014 har vi rest runt och träffat huvudmän verksamma i alla Sveriges kommuner i två omgångar. Vi uppskattar allas medverkan och har tagit stort intryck av det som förmedlats vid träffarna och i det material som samlats in. Vårt gemensamma mål är att skapa en likvärdig skola där varje elev lyckas nå de kunskaper de behöver för att sig vidare till gymnasiet. Vi kan möta denna utmaning tillsammans och vi vill avslutningsvis uppmana er alla till fortsatt dialog och erfarenhetsutbyte med oss och med varandra. Vi finns fortsatt tillgängliga på den adress ni kunnat kontakta oss på tidigare:

u.skoldialog@regeringskansliet.se

Tack!